

KARADENİZ BÖLGESİ'NDE RUM KÖYLERİ (?)

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

*En son 16 Ekim 2018'de
Patrik Bartholomeos
Samsun'a gelmiş, Bafra'ya
gitmiş, yıkık bir kilisede
ayın yapmış / dua etmiş.
Samsun'da ve tam 100.
yılın arifesinde bu ne
tesadüftür, nasıl bir iştir?*

Asker uyur, düşman uyumazmış. Biz 2019'a, Samsun'da ve ülkemiz genelinde Millî Mücadelenin 100. Yılı'nı kutlamaya hazırlanırken (medyadan öğrendiğimize göre) Yunanlılar da meğer o günü bekliyorlar, gizli gizli hazırlık yapıyorlarmış. Onların iddiası ve hazırlığı da "Pontus Soykırımı"nın 100. yılıymış. Soykırım masalını tüm dünyaya yutturan Ermenilerden cesaret alan Rumlar nasıl olsa Türkler balık hafızalı, eskiyi çoktan unutmuşlardır diyerek harekete geçmişler bile.

Turist kılığında nice ajan geliyor gidiyor... Yöneticilerimiz sağ

olsunlar bir huzursuzluk çıkmasın, duyulana kadar canımız gereksiz yere sıkılmasın diye çoğunu gizli tutuyor, bize haber vermiyorlar. En son 16 Ekim 2018'de Patrik Bartholomeos Samsun'a gelmiş, Bafra'ya gitmiş, yıkık bir kilisede ayın yapmış / dua etmiş. Samsun'da ve tam 100. yılın arifesinde bu ne tesadüftür, nasıl bir iştir? Şüphe duymamak elbette mümkün değil. Çünkü Bafra'nın Çağşur (Esençay)' köyünde katliama uğrayanlar Türkler,

1 Tarihi öneme sahip köy adlarının değiştirilmesi de ayrı bir problem. Tarihi kayıtlarda Çağşur köyü katliamı bir gerçek iken, siz köyün adını Esençay diye değiştirirseniz katliam izini de yok etmiş oluyorsunuz.

Türkleri katledenler de Rumlar (bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=MgQqAfX9ais>).

Patrik o kadar yolu bizim şehitlerimize dua etmek için gelmeyeceğine göre hangi niyetle oraya gitti, ajandası neydi anlamadık. Fakat biz 100. yılı kültür - sanat etkinlikleri ile (sazlı-sözlü) kutlamayı düşünürken, Rumların farklı bir hazırlık içinde olduğunu görmüş olduk.

Şimdi konu başlığına gelelim. Mübadele'den önce Rumlar Karadeniz Bölgesi'nde ve bulunduğumuz Samsun'da nerelerde yaşıyordu? Şehirleri biliyoruz, bir miktar nüfus (Samsun'da olduğu gibi) kentin belli mahallelerinde yaşıyordu. Misal Kadıköy'de. Fakat köylerdeki durum neydi? Bu soru çok önemli. Şimdi coğrafyacı gözüyle meseleyi açalım; Samsun'dan başlayarak Sinop, Kastamonu, Bolu, Düzce, Sakarya ekseninde köyler mahallelerden meydana gelir. Bir muhtarlık en az 3, bazen 5, bazen 7-8 mahallenin birleşimiyle oluşur. Mahalleler arasında da 1-2 km mesafe vardır. Böylece muhtarlık anlamında bir köyün dış sınırları 5-6 km çapında olabilir ve mahalleler bu daire içinde gelişigüzel dağılmıştır.

Diğer yandan Türkiye'de ve Türkçede "köy" kavramı çok geniştir. İstanbul'dan Samsun'a gelen birisi 'nereye gidiyorsun' sorusuna 'köye gidiyorum' der. Samsun'dan ilçesi Ayvacı'ya gidene sorarsanız yine köye gidiyorum, ilçe merkezinden A köyüne

gidiyorsa yine köye gidiyorum, A köyünün herhangi bir mahallesine gittiğinde yine köye gidiyorum. Nihayet köy içinde 7-8 haneden; yukarıda olan aşağıdakine giderse aşağı köye, aşağıdaki yukarı giderse yukarı köye gidiyorum der. (İstanbul'daki milyon nüfuslu Kadıköy'ü, Bakırköy'ü, Samsun'da Tekkeköy'ün Aşağıçinik köyündeki Lojistik köyü, Antalya'daki tatil köylerini saymıyoruz bile). Bizde köy kavramı böyle bir şey.

Sözün kısası bölgemizde ve ilimizde muhtarlık anlamında 1 köy 5-6 mahalleden meydana gelir ve biz mahallelere, hatta mahalleden de uzakta tek başına bir meskene bile köy diyoruz. Mübadele öncesine gidersek, 5 mahalleli bir köyün 1 veya 2 mahallesi Rum olabilir. Misal A köyü 5 mahalle, 100 hane ve yaklaşık 500 nüfusa sahiptir. A köyünün 1 mahallesi Rumdur ve 20 hanede 100 kişi yaşamaktadır. Şimdi dikkat; içten bakıldığında A köyünün bir mahallesi Rum'dur, dıştan / uzaktan bakıldığında ise Rumlar A köyünde yaşamaktadır. Lütfen bu nüansa dikkat edin, çünkü konunun özü burası.

Bu şekilde misal, Bafra'nın 20 köyünde Rumlar yaşamaktadır. İçten bakıldığında bu 20 köyün her biri birkaç mahalleden meydana gelmekte ve bunların bir ya da iki mahallesinde Rum nüfus varken, dıştan bakıldığında ise (idarî açıdan diyelim) Bafra'nın 20 köyünde Rum vardır.

Sonra zaman geçti, 1923 Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi Anlaşması imzalandı, Anlaşma

Türkiye'de ve Türkçede "köy" kavramı çok geniştir. İstanbul'dan Samsun'a gelen birisi 'nereye gidiyorsun' sorusuna 'köye gidiyorum' der. Samsun'dan ilçesi Ayvacı'ya gidene sorarsanız yine köye gidiyorum, ilçe merkezinden A köyüne gidiyorsa yine köye gidiyorum, A köyünün herhangi bir mahallesine gittiğinde yine köye gidiyorum. Nihayet köy içinde 7-8 haneden; yukarıda olan aşağıdakine giderse aşağı köye, aşağıdaki yukarı giderse yukarı köye gidiyorum der.

ve içerden devşirilmiş entelektüel görünümlü yazar-çizerlerin) yazılarını da referans almaya başladığımız için, 5 mahallesinden 1 tanesi Rum olan köyler için; "şu şu köylerde Rumlar yaşıyordu" yerine, "şu şu köyler Rum köyüydü" demeye başladık. Durup dururken, hiç te gereği yokken hepsini silme Rum köyü yaptık.

Ve zaman geçti bu günlere geldik, şimdi (arkalarına dünyayı alıp) bize soruyorlar (ve demedi demeyin) soracaklar; Bafra'nın, Sinop'un, falan ilin, filan ilçenin A köyünde 500 nüfus vardı. Siz de kabul ediyorsunuz ki o köy Rum köyüdür, eee, 100 kişi mübadeleyle gitti (kayıtları var), peki geri kalan 400 Rum ne oldu? İşin püf noktası işte burası...

Gaflete bakın ki (şayet kasten böyle yönlendirildiysek, ihanete bakın ki) biz bu köylerdeki geri kalan ve çoğunluğu oluşturan-

ların Türk olduğunu unuttuk. O köylerin karma nüfusa sahip olduğunu görmezden geldik, bir mahallesinde Rumlar yaşıyor diye (zaman içinde) köyün tamamını Rum köyü yaptık, sonuç? "Geri kalan Rumlar ne oldu? Bu Rumlara ne yaptınız?"

Görünen o ki soykırım iddialarının bir kısmını bu teze dayandıracaklar ve bizden hesap sormaya kalkacaklar. Çünkü Mübadele ile gidenler gitti, asiler/suçlular cezasını buldu, bu takdirde soykırım kime yapıldı? Ya da (bildiğimiz kadarıyla ellerinde başka malzeme olmadığına göre) soykırım iddiasının altını neyle dolduracaklar? Bu adamlar 100. Yılı festival yapmak için beklemiyorlar, mutlaka bir niyetleri var, peki ne? Ne yapacaklar? Naçizane benim görüşüme göre saldırıcaıkları alanlardan biri bu, diğerlerini zaman içinde göreceğiz.

Niçin böyle diyoruz? Çünkü

Mübadele ile Yunanistan'a giden Rumları Yunanlılar (devlet yetkilileri) kayıt altına almışlar, hepsini konuşturup arşiv hazırlamışlar, nereden geldiklerini, geride bıraktıkları mallarını mülklerini kayıt altına alıp arşiv yapmışlar, bunlara yalan yanlış bir sürü katliam, işkence, sürgün masalı eklemişler, 100'den fazla dernek kurup bunların hatıralarını bugüne kadar canlı tutmayı başarmışlar. Futbol kulüplerinden AEK'nın takım otobüsünde bile Rumların Anadolu'da yoğun olarak yaşadıklarını iddia ettikleri kentlerinin isimleri var. İçimizden birilerinin de öz be öz Karadeniz ezgisi ve esintisi olan kemençe ve horonu bile Rumlara peşkeş çekmelerini, bu ve benzeri yollarla onlara nasıl bir propaganda desteği verdiklerini de unutmayalım.

Biz ne yaptık diye sormayın. Unuttuk gitti. Son zamanlarda (biri Samsun'da) birkaç tane Mübadele Derneği kurduk.

Bir kısmı bu derneklerin öncülüğünde, bir kısmı da fedakâr araştırmacılarımız sayesinde birkaç kitap yayınladık, birkaç sempozyum yaptık. Bu arada seyahat organizasyonları ile Yunanistan'a turistik gezi yapmaya, daha yeni yeni oradaki izlerimizi hatırlamaya başladık. Ne orada bıraktıklarımızın hesabını sorduk, ne de burada benim dedem yatıyor diye gidip Fatiha okuyarak mazimize sahip çıktığımızı Rumların gözüne sokmayı akıl ettik. Aslında biz o defteri kapatmıştık, sağolsunlar(!) bizi yine uyandıran Rumlar oldu.

Bu bağlamda Yunanistan'a ve Ege Adaları'na turist olarak giden onbinlerce Türk'ü saymıyoruz. Onlar büyük bir hayranlıkla gidip Yunan Kültürü ile mest olup geliyorlar. Selanik'e gidip de burada 100 yıl önce 100 tane Osmanlı Camisi vardı, nerde bunlar? Diye sormalarını beklemiyoruz. Keşke sorsalar, keşke eğitim sistemi-

miz o kadar cık da olsa bir bilinç aşılasa, nerdeeee?.

Değerli okuyucular, herkesten alim olmasını bekleyemezsiniz. Fakat arif olmak için alim olmaya gerek yoktur. Tehlike kapıdadır. Haklıyken haksız duruma düşebiliriz. Ermeni soykırım masalı buna güzel bir örnektir. 2015'te sözde soykırımın 100. yılını anan Ermenilerin ne kadar mesafe aldıkları malumdur. Neredeyse tazminat isteme safhasına geçmek üzereler. Benzer durum Rumlar için de geçerlidir ve Ermeniler Rumlar için önemli bir örnektir. Ermeni meselesinde çok geç kaldık, Rum meselesinde geç kalmayalım istiyoruz.

Ne yapalım? Önce biz bize bakalım. Diyoruz ki; yöneticilerimiz yönettikleri ilin, ilçenin, şehrin, kasabanın, köyün özelliklerini, hassasiyetlerini bilmek zorundadır. Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatıyla 81 il'e en az 1 üniver-

site kurulurken bu üniversitele- rin bir görevi de yerel özellikleri araştırmaları ve yöneticilere ve ilgililere bilgi altyapısını hazırlamalarıdır. Maalesef üniversitele- rimiz bu duyarlılıkta olmadıkları gibi, "bilim fendir, sosyal bilimler bilim değildir" diyecek kadar cahil üniversite hocalarının, projelere destek verirken Fen Bilimlerini kayırıp (bu ve benzer konuları araştıran) Sosyal Bilimleri yok farz eden, projelerine destek olmayan, onların bu tür çalışmalarına destek olmadıkları gibi, bunları fasa fiso gören rektörle- rin olduğu bir ülkede yaşıyoruz.

Üniversite böyle de, ya şehir ve toplum? Her şeyi en iyi bilen idarecilerimizin de yönettikleri yerlerin özelliklerinden çoğu zaman haberdar olmadıklarını görüyoruz. Dil sürçmesi olmuştur diye geçiştirdiğimiz nice saçmalıklarına şahit oluyoruz. Araştırmazlar, gerek de duymazlar, istisnalar hariç yapılan araştırmalara des-

tek vermezler, kısaca (bölgesi ile ilgili kültür yayınları yoktur, destek de olmazlar anlamında) çoğu kitapsızdır ve kültür deyince bilgi değil festival akıllarına gelir. Burada, iki üç yıl gibi kısa aralıklarla yer değiştiren, gelir gelmez ne zaman tayini çıkacağı belli olmayan mülkî amirleri fazla suçlayamayız, fakat (en az 4 yıl görevde kalan ve hayatı o yerde geçen) belediye başkanlarının, o bölgenin vekillerinin ve diğer yerel idarecilerin bu şuurda olmalarını beklemek en doğal hakkımızdır.

Uzağa gitmeye gerek yok, içinde yaşadığımız Samsun için soralım; gelmiş-geçmiş idarecilerimizin, vekillerimizin, iş adamları, sanatçı ve akademisyenlerimizin, çocuklarımızı yetiştiren bilinç kazandırmalarını ümit ettiğimiz öğretmenlerimizin ne kadar Samsun'u yeterince tanıyor? Yakın geçmişte bu topraklarda neler yaşandı? Burası nasıl vatanlaştırıldı? Dostumuz kim, düşmanımız kim? Ne kadarı bu şuura sahip?

Bugüne gelirse; Patriği Samsun'a kim davet etti, kim rehberlik etti, niyetini soran oldu mu, onları daha konuşmadık bile. Bu arada çok şükür ülkemizde seyahat özgürlüğü var, Patrik de vatandaşımız sayılır ve istediği yere gider. Biz işin orasında değiliz. Bizim yöneticilerimiz bu işin neresinde? Yaklaşan tehlikenin farkındalar mı? Böyle bir tehdit ve tehlikeye karşı bilim insanlarından yardım almayı düşünürler mi? Sempozyum ve diğer bilimsel etkinliklerle şehirde farkın-

Uzağa gitmeye gerek yok, içinde yaşadığımız Samsun için soralım; gelmiş-geçmiş idarecilerimizin, vekillerimizin, iş adamları, sanatçı ve akademisyenlerimizin, çocuklarımızı yetiştiren bilinç kazandırmalarını ümit ettiğimiz öğretmenlerimizin ne kadar Samsun'u yeterince tanıyor? Yakın geçmişte bu topraklarda neler yaşandı? Burası nasıl vatanlaştırıldı? Dostumuz kim, düşmanımız kim? Ne kadarı bu şuura sahip?

dalık yaratacak, ilgili yönetici ve bürokratlara bilinç kazandıracak faaliyetlere ön ayak olurlar mı? Katliama uğrayan köylerimizde anıtlar inşa etmeyi düşünürler mi? Alaçam'daki Mübadele Müzesi'ne Rum/Pontus çetelerinin katlettiği insanlarımızın hatıralarını yaşatacak, bu olayları yeni nesle aktaracak materyalleri koyarlar mı? Hasılı kelam; "Şu kadar köyde Rum nüfus vardı" ile "Şu kadar köy Rum köyüydü" söylemi arasındaki farkı fark edebi-

lecek kadar konuya eğilirler mi?

Dahası, Rum'un (kelime anlamının) Roma'dan geldiğini, eski Roma İmparatorluğu topraklarında yaşayanlara Rum (Rûm) dendiğini, Mevlana Celaleddin Rumî adının ve Rumî Takvimin aynı kökten geldiği, Sivas Vilayetinin eski adının bu yüzden Vilayet-i Rum olduğu, (ilimiz Samsun'un merkezi olduğu Canik Sancağı'nın da bir zamanlar bu Vilayet-i Rûm'a bağlı olduğunu), Balkanlar ele geçirilinceye kadar Anadolu'ya Rumeli dendiğini, hasılı kelam Samsun'daki Rumların Yunan (Helen) anlamındaki Rumlarla bir ilişkisi olmadığını, Roma İmparatorluğu zamanından beri bu topraklarda olduklarını kaç tane idarecimiz biliyor? Yine adamların bizim gafletimiz ve bilgisizliğimizden yararlanarak, sanki mübadeleyle giden Rumlar Yunan vatandaşymış, sözde soykırıma uğrattığımızı iddia ettikleri insanlar da Yunanmış gibi tamamen tarihî gerçeklere aykırı olan daha birçok hususu bu topraklarda doğup büyüyen, bu bölgenin ekmeğini yiyen kaç kişi farkında?

19 Mayıs 2019'a az kaldı, özellikle Samsunlu idarecilerimizin Amazonlarla ilgili mitlere ayırdıkları zamanın ne kadarını bu gerçek gündem için ayırdıklarını hep birlikte göreceğiz. Bu konuda bizi haksız çıkarır, mahcup ederlerse kendilerine ayrıca teşekkür ederiz. Neyse, biz tarihe not düşmüş olalım. Bu kadar sözden sonra bilim insanları bizi uyarmadı demesinler de!

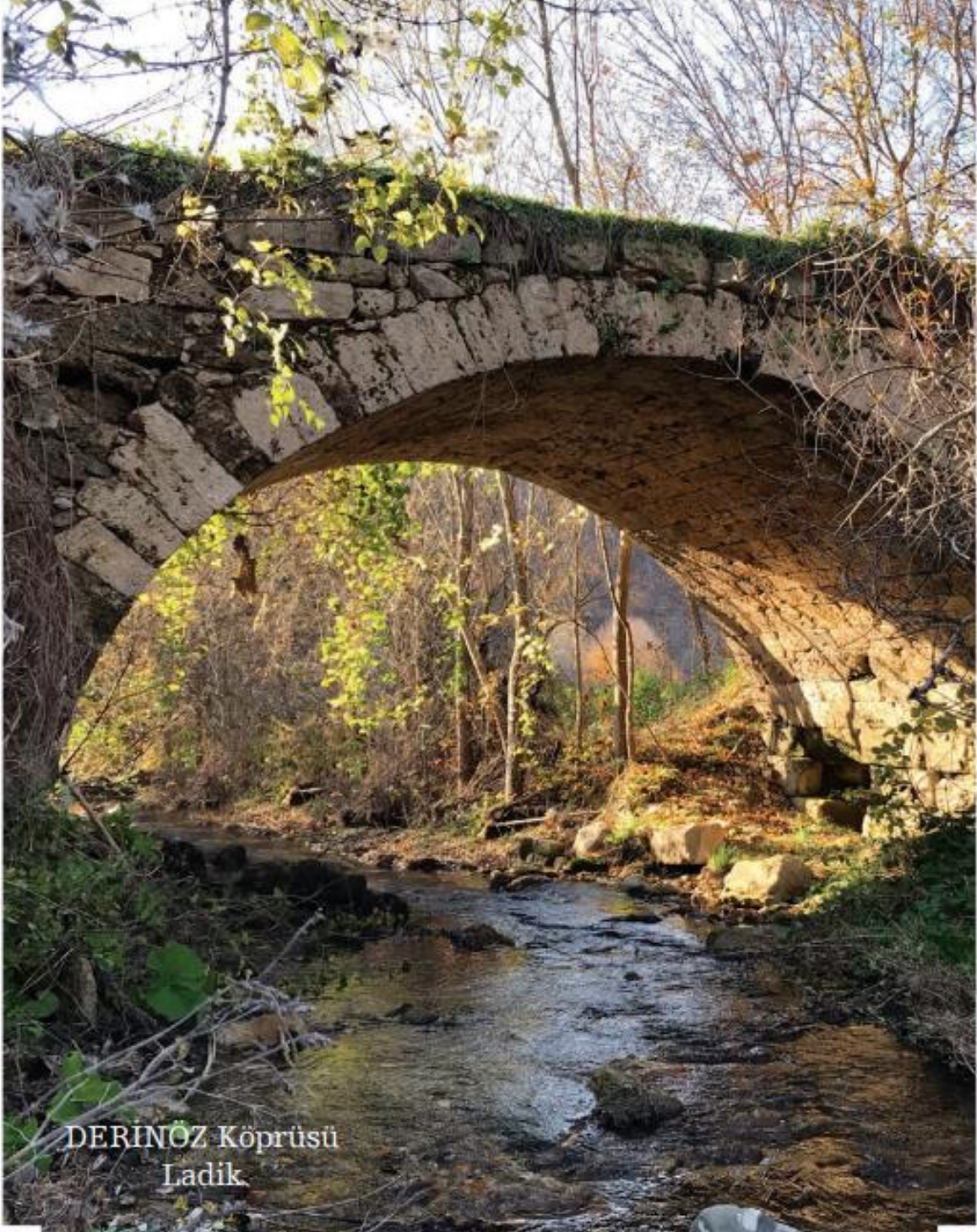
Şehir ve her şey...

BÜTÜNŞEHİR

Yıl: 3 / Sayı: 23

Fiyatı: 20₺

Kültür ve Tarih Dergisi

DERİNÖZ Köprüsü
Ladik

SAYGLIÖN
KALESİ

Prof. Dr.
ŞABAN KUZGUN

SAMSUN
İSKELELERİ ve
MOTORCULAR

Yıl: 3/Sayı: 23
Kasım 2018

BÜTÜNŞEHİR

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu
AYVAZ BASIN YAYIN TANITIM
NURİ AYAR

Genel Yayın Yönetmeni
Recep YAZGAN

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Cevdet YILMAZ
Prof. Dr. Önder DUMAN
Tevfik DEMİR
Recep YAZGAN
Mustafa KARAOSMANOĞLU
Dr. Cem GENÇOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Seyfullah GÖL

İletişim
Gaziler Meydanı Gelişen Han
No: 11 Kat: 3
İlkadım/Samsun
Tel: (0362) 432 12 01
Gsm: 0552 202 80 18
butunsehirsamsun@gmail.com

Baskı
Uğur Ofset
Pazar Mah. Şehit Nuri Urun
Sok. No: 48 İlkadım/Samsun
Tel:(0362) 431 52 55
www.ugurofset.com.tr

Baskı Tarihi
30.11.2018

Bütünşehir Dergisini Ebabel
Kitabevi, Endülüs Kültür Merkezi,
Deniz Kültür Merkezi
Selamet Kitap Kirtasiye'nden
temin edebilirsiniz.